

Examples of Activities for the Development of Basic Language Skills in Primary School Students

Aykut NARİN¹

Siirt University, Department of Turkish Education, Social Sciences Institute

ABSTRACT

Review Article

Turkish teaching in schools is carried out in four basic frameworks. Listening, reading, writing and speaking skills, which are referred to as basic language skills, are very important in mother tongue teaching. Therefore, studies for the development of these skills should be carried out with precision. Especially, primary school years are the most intensive period of studies for the development of basic language skills, as students are the first years of academic mother tongue learning. It is thought that designing activities for the development of basic language skills and applying them in lessons will be functional in achieving the goal in the primary school age group. The aim of the research is to design various activities within the scope of developing basic language skills in primary school students and to raise awareness in this direction. A total of forty activities, including ten on listening, speaking, reading and writing skills, were designed. Each of the activities is designed to contribute to the development of the skill it is related to. In this way, it is to involve students more in the process in achieving the goal and to gain the targeted skills while having fun. Since student-centeredness will be at the forefront in the functioning of most practical activities, children will also play an active participant role in the process. Therefore, the activities will be beneficial in terms of permanence.

Received: 02.03.2021

*Revision received:
04.04.2021*

Accepted: 12.04.2021

*Published online:
26.05.2021*

Key Words: Primary school, basic language skills, activities

Corresponding author:

Yüksek Lisans Öğrencisi

ayktnrn@gmail.com

Orcid: 0000-0001-8371-2182

İlkokul Öğrencilerinde Temel Dil Becerilerinin Geliştirilmesine Yönelik Etkinlik Örnekleri

Aykut NARİN¹

Siirt Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Sosyal Bilimler Enstitüsü

ÖZ

Derleme Makale

Okullarda Türkçe öğretimi dört temel çerçevede yapılmaktadır. Temel dil becerileri diye ifade edilen dinleme, okuma, yazma ve konuşma becerileri ana dil öğretiminde çok önemlidir. Dolayısıyla bu becerilerin geliştirilmesine yönelik çalışmaların hassasiyetle yürütülmesi gerekmektedir. Özellikle ilkokul yılları, öğrencilerin akademik olarak ana dil öğrenimine ilk başladıkları yıllar olması yönüyle, temel dil becerilerinin geliştirilmesine yönelik çalışmaların en yoğun yapılması gereken dönemdir. Temel dil becerilerinin geliştirilmesine yönelik etkinliklerin tasarlanması ve derslerde uygulanmasının ilkokul yaş grubunda amaca ulaşmada işlevsel olacağı düşünülmektedir. Araştırmanın amacı ilkokul öğrencilerinde temel dil becerilerinin geliştirilmesi kapsamında çeşitli etkinlikler tasarlamak ve bu yönde bir farkındalık oluşturmaktır. Dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerine dair onar tane olmak üzere toplamda kırk etkinlik tasarlanmıştır. Etkinliklerden her biri ilgili olduğu becerinin geliştirilmesine katkı sunacak nitelikte tasarlanmıştır. Bu sayede amaca ulaşmada öğrencileri sürece daha fazla dâhil etmek ve eğlenirken aynı zamanda hedeflenen becerileri de kazandırmaktır. Çoğu uygulamaya dayanan etkinliklerin işleyişinde öğrenci merkezlik ön planda olacağından çocuklar süreçte de aktif katılımcı rolünde olacaktır. Dolayısıyla yapılan etkinlikler kalıcılık açısından da fayda sağlayacaktır.

Alınma Tarihi:
02.03.2021
Düzeltilmiş Hali Alınma Tarihi:
04.04.2021
Kabul Edilme Tarihi:
12.04.2021
Çevrimiçi Yayınlanma Tarihi:
26.05.2021

Anahtar Kelimeler: İlkokul, temel dil becerileri, etkinlikler

¹ Sorumlu yazar iletişim bilgileri:
Master Student
ayktnrn@gmail.com
Orcid: 0000-0001-8371-2182

Giriş

Bir dilin öğretilmesi sürecinde dört temel beceri yer almaktadır. Dinleme, yazma, okuma ve konuşmaya dair gelişim Türkçe öğretiminde en önemli kazanımlardır. Dolayısıyla adından da anlaşılacağı üzere dil öğrenmenin temelini oluşturan bu becerilerin kazandırılması için standart yollar dışında yenilikçi alternatif yolların bulunması gerekmektedir. Bu gereklilik gelişen ve değişen dünya ile birlikte etkisini daha da göstermektedir. Dersi etkinliklerle zenginleştirmek, öğrenmelerin kalıcılığının sağlanması ve derslerin daha eğlenceli hale getirilmesini sağlar. Eğlenirken öğrenen çocuklar hem keyifli vakit geçirir hem de kalıcı bilgiler edinir.

Dil toplumun geçmişini, kültürünü kısacası özünü yansıtan toplumsal bir olgudur (Arslan, 2017). Bir toplum kendisini geleceğe taşımak istiyorsa bu diline sahip çıkması ve onu gelecek nesillere aktarmasıyla mümkündür. Dolayısıyla ana dil öğretimiyle alakalı tüm adımlar hassasiyetle ve özenle atılmalıdır. Atılan adımlar dilin ileriki kuşaklara aktarımının sağlıklı bir biçimde gerçekleşmesi için önemlidir. Çünkü dilin aktarımı kültürün aktarımı demektir. Kültürüne, gelenek ve göreneklerine, diline sahip çıkan toplum yarınlarında var olacaktır. Bu doğrultuda dilin en önemli araç olduğu bilinmektedir. Dil öğretiminin ilk adımı da temel dil becerilerinin kazandırılmasıyla başlamaktadır. Ülkemizde Türkçe Eğitim Programı dinleme, konuşma, okuma ve yazma alanlarına yönelik kazanımlardan oluşmaktadır (MEB, 2019). Bu kazanımlar doğrultusunda ilkokul yıllarından itibaren Türkçe eğitimi okullarda gerçekleştirilmektedir. Türkçe öğretiminde temel dil becerilerinin geliştirilmesi öncelikli amaçlardan biridir (Lüle-Mert, 2014).

Ana dil öğrenimine temel dil becerilerinden ilki olan dinleme becerisiyle başlanmaktadır (Batur vd., 2017). Çocuklar ilk duydukları andan itibaren etraflarındaki sesleri duyarlar ve dili öğrenmeye başlamaları ilk duydukları sözcüklerle olur. Duydukları sözcüklerin ne anlama geldiğine dair zihinsel çıkarımlar yaparlar ve ardından konuşma becerisi ön plana çıkar. Çocuklar dinlediklerini taklit etme yoluyla konuşma becerilerini geliştirmeye başlarlar. Okula başladıkları ilkokul yıllarından itibaren de sistemli ve düzenli bir şekilde okuma ve yazma becerilerine yönelik öğrenmeler gerçekleştirmeye devam ederler. Ses Temelli Cümle Yöntemiyle ilk okuma yazma çalışmaları başlar (Bay, 2010). Öğrenciler çizgi çalışmalarıyla başladıkları ses öğrenme sürecine harfleri gruplandırılmış biçimde sırayla öğrenerek yazma çalışmalarıyla ilk okuma yazmaya devam ederler. İkinci sesin öğrenilmesinden itibaren heceye ve kelimeye ulaşılır. Bu sayede mümkün olacak en kısa sürede yazmayla birlikte okuma yolculuğu başlamaktadır. Dolayısıyla ilkokulun ilk yılı olan birinci sınıfta temel dil becerilerinin hepsinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar başlamaktadır.

Geleneksel öğretim yöntem ve tekniklerinin temel dil becerilerinin geliştirilmesi noktasında bazı durumlarda yetersiz kalabildiği görülmektedir. Gelişen dünyada teknolojinin ve dijitalleşmenin hızla artması eğitim sistemine de alternatif yöntem ve tekniklerin geliştirilmesini bir gereklilik haline getirmektedir (Yazar, 2019). Bununla alakalı olarak alternatif öğretim yöntem ve teknikleri geliştirilmesinin, öğrencilerin öğrenme sürecinde daha aktif olabileceği etkinlikler tasarlanmasının, öğretimin niteliğini artıracak düşünülmemektedir. Bu bağlamda araştırmada dinleme, konuşma, yazma ve okuma becerileri ile ilgili tasarlanan etkinlik örnekleri sunulmuştur. Etkinlikler oluşturulurken amaca hizmet etmesi birinci öncelik olmuştur. Amaca hizmet etmesi etkinliklerin temel dil becerileri ile ilgili kazanımların

kazandırılmasına katkı sağlar nitelikte olmasını ifade etmektedir. Kazanımların kazandırılmasına uygun olarak oluşturulan etkinliklerde ikinci husus olarak öğrencilerin süreç içerisinde aktif rol oynayan taraf olmasına dikkat edilmiş ve mümkün olduğunca öğrencilerde ilgi ve istek uyandıracak örnekler oluşturulmuştur.

Problem

İlkokul öğrencilerinde temel dil becerilerinin geliştirilmesine yönelik alternatif etkinlikler nelerdir?

Alt Problemler

- 1- Dinleme becerisini geliştirmeye yönelik etkinlik örnekleri nelerdir?
- 2- Konuşma becerisini geliştirmeye yönelik etkinlik örnekleri nelerdir?
- 3- Yazma becerisini geliştirmeye yönelik etkinlik örnekleri nelerdir?
- 4- Okuma becerisini geliştirmeye yönelik etkinlik örnekleri nelerdir?

Temel dil becerilerinin geliştirilmesine yönelik etkinlikler tasarlanırken bir etkinliğin birden fazla beceriyi geliştirecek nitelikte olması mümkün müdür?

Yöntem

Bu araştırmada yöntem olarak nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemi desenlerinden derleme, çalışmanın deseni olarak seçilmiştir. İlkokul öğrencilerinde temel dil becerilerinin geliştirilmesine yönelik etkinlik önerileri elektronik dokümanlardan taranarak elde edilmiştir. Bulunan etkinliklerin bazıları bu alanda yapılmış etkinlik örneklerinden uyarlanarak ilkokul öğrencilerinin seviyesine uygun hale getirilmiş, bazıları ise temel dil becerilerinin geliştirilmesine yönelik yeni etkinlikler tasarlanması yoluyla oluşturulmuştur. Çocuklarda dinleme, konuşma, okuma ve yazmaya dair tasarlanan birçok etkinlik vardır. Bu çalışmada temel dil becerilerinin gelişimi için uygulanabilecek onar etkinlik ortaya konmuştur.

Bir nitel araştırmanın geçerliği, içerdiği bilgilerin doğru ve sağlam olmasını ifade etmektedir (Christensen, Johnson ve Turner, 2020, s.404). Nitel araştırmalarda araştırmacının inceleme sonuçlarını objektif bir şekilde sunması ve yaptığı açıklamalarda yansız davranması geçerlik ve güvenilirlik açısından önemlidir (Şencan, 2005, s.500). Dolayısıyla yapılan tespitlerde yansız davranılmış, geçerlik ve güvenilirlik sağlanmıştır.

Bulgular

Tablo 1’de dinleme becerisini geliştirmeye yönelik etkinlikler yer almaktadır. Etkinliklerin uygulanmasına dair açıklamalara hem tablonun içinde hem de altındaki açıklama kısmında yer verilecektir.

Tablo 1. Dinleme Etkinlikleri

Dinleme Etkinliği	Uygulanması
1- Dinle-Bil	«Hayki – B1r» isimli rap şarkı çocuklara dinletilir. Şarkıda tüm illerimizden meşhur olan bir yönüyle bahsedilmektedir. Birkaç kez dinletildikten sonra illerle alakalı sorular sorularak cevaplar alınır.

2- Bozuk Plak	Anlatım bozukluğu olan şarkılar dinletilir. Şarkılardaki anlatım bozukluklarının bulunması istenir.
3- Hikâyesi Ne?	Dinlenen bir şarkı / türkü ile alakalı hikâye oluşturulması istenir.
4- Radyo Tiyatrosu	Öğrencilere radyo tiyatrosu dinletilir. Anladıklarını özetleyerek anlatmaları istenir.
5- Dinle- Resmet	Öğrencilere bir metin dinletilir. Dinlediklerini resme dökmeleri istenir.
6- İsim, Şehir, Hayvan	Öğrencilere 15-20 adet meyve, sebze, eşya ya da şehir isimleri hızlıca okunur. Dinlediklerinden hatırladıklarını yazmaları istenir. En çok kelime hatırlayan kazanır.
7- Sesinden Tanı	Sınıftan 5-10 öğrenci seçilir. Diğerlerinin gözleri kapatılır. Seçilen öğrencilere birer kelime söylenir. Konuşanın kim olduğu tahmin edilmeye çalışılır.
8- Bizim Hikâyemiz	Öğrenciler bahçeye çıkarılır. Elli metre ilerde beklemeleri sağlanır ve sırayla birer birer öğretmenin yanına gelirler. Öğretmen ses kayıt cihazına bir cümle kaydederek etkinliği başlatır. Sırası gelen öğrenci kendinden önceki kayıtları dinleyerek hikâyeyi devam ettirecek bir iki cümle söyler. Tüm öğrenciler kaydedildikten sonra oluşturulan hikâye birlikte dinlenir.
9- Anı Dinlenir	Öğrenciler gruplara ayrılır ve teneffüste gruplar için mini birer stant bahçeye yerleştirilir. “Anı dinlenir” yazılı posterler stantlara yapıştırılır. Başka sınıflardan anısını paylaşmak isteyen öğrencilerin anıları dinlenir ve sınıfta anlatılır.
10- Dededen Dinle	Dededen Dinle: Herkes ailesi ya da çevresinde tanıdığı yaşlı bir bireyden bir masal dinler ve sınıfta anlatır.

Tablo 1’ de dinleme becerisine yönelik etkinlikler gösterilmiştir. 1. Etkinlikte bir şarkının sözlerinin dikkatle dinlenmesi söz konusudur. Sözlerde illerimizin hepsinden birer ikişer özelliğiyle bahsedilmektedir. Dikkatle dinlenen şarkı sözleriyle alakalı öğrencilere sorular sorulur ve cevaplar alınır. Dinleme yaparken algıların açık olması önemlidir. İkinci etkinlik içerisinde anlatım bozukluğu bulunan şarkıların dinletilmesine yönelik bir etkinliktir. Yapılan şarkıların çoğunda şarkı sözleri maalesef özensiz hazırlanmaktadır. Bu sebeple yapılacak olan bu etkinlik bu duruma dair bir farkındalık oluşturması bakımından önemlidir. “Hikâyesi Ne?” Etkinliğine gelindiğinde bu etkinliğin de dinleme becerisini geliştirmek adına önemli olduğu görülmektedir. Televizyon ya da radyo kanallarında türkü hikâyelerinin aktarımına yönelik programlar yapılmaktadır. Bu etkinliklerin sınıf ortamında uygulanması çocuklarda dinleme becerisinin gelişimine katkı sağlayacaktır. Radyo tiyatroları hayal kurma, dinlenenlerin gözde canlandırılması adına faydalıdır. Dinleme becerisini geliştirmede kullanılabilecek önemli kaynaklardır. “Dinle – Resmet” adlı etkinlikte çocukların dinledikleriyle alakalı gözlerinde canlanan manzarayı resme dökmeleri söz konusudur. “İsim, Şehir, Hayvan” çocukların sınıf ya da ev ortamında severek oynadıkları oyunlardan biridir. Ders esnasında derse fayda sağlayacak şekilde yürütülür ve oynatılırsa bir ders etkinliği haline getirilebilir. “Sesinden Tanı” etkinliği öğrencinin arkadaşını sesinden tanıyıp tahmin etmesi şeklinde oynanan bir dikkat oyunudur. “Bizim Hikâyemiz” bir grup etkinliğidir. Sınıfın tamamının emeğiyle oluşturulan hikâye birlikte hareket etmenin önemini öğretmenin yanında öğrencilerde dinleme becerisini geliştirir. “Anı Dinlenir” etkinliği sosyalleşmeye katkı sağlayacak güzel bir etkinliktir. Öğrenciler başka sınıflardaki öğrenci arkadaşlarıyla tanışma,

iletişim kurma fırsatı yakalayacaklardır. “Dededen Dinle” etkinliğinde ise bir aile büyüğünden dinlenenlerin sınıfa getirilmesi söz konusudur. Aile büyükleriyle iletişim, aile kavramına verilen değer açısından öğrencilerde farkındalık oluşturacak olan etkinlik dinleme becerisinin geliştirilmesinde kullanılabilir.

Tablo 2. Konuşma Etkinlikleri

Konuşma Etkinliği	Uygulanması
1- Düşünce Kumbarası	Metindeki konuyu anlatan yan düşünceler kartlara yazılır. Bir kutuya atılır. Oluşturulan grup kart çeker, yazılanlar grup üyeleri arasında tartışılır.
2- Atasözü Oyunu	Atasözlerinin anlamına uygun oyunlaştırmalar yapılması istenir.
3- Oku – Tanıt	Okunan kitapların tanıtımı yapılır.
4- Mektup	Sınıf gruplara ayrılır her gruba birer hikâye metni verilir. Metin 10 parça halinde grup üyeleri tarafından kesilir ve oluşturulan parçalar zarflara koyulur. Zarflar karıştırılarak gruplara tekrar dağıtılır. Parçalara ayrılmış metnin yeniden birleştirilmesi istenir. Grup liderleri oluşturulan hikâyeleri anlatır.
5- Atasözü Hikâyesi	Herhangi bir atasözü ya da deyimini nasıl bir olay üzerine söylendiğiyle alakalı tahminde bulunup zihnindeki senaryoyu anlatması istenir.
6- Söz Korosu	Verilen bir metin hep bir ağızdan okunur (Söz korusu). Metinleri seslendirme güçlerini artırır. Birlikte okuma alışkanlığını sağlar.
7- Muhtar	Öğrencilerden muhtarlık seçimi için aday olduklarını hayal etmeleri istenir. Seçim vaatlerini hazırlıksız biçimde tahtaya çıkıp anlatmaları istenir.
8- Kelime Tekeri	Sınıftaki tüm öğrenciler bir halka oluşturur. Öğretmen bir kelime ile oyunu başlatır. Sırası gelen öğrenci kendinden önce söylenen bütün kelimeleri sırasıyla söyler. En son kendi kelimesini söyler. Şaşıran çıkar. En sona kalan birinci olur.
9- Kulaktan Kulağa	Sınıf gruplara ayrılır. Grup liderlerine öğretmen bir metin okur. Grup liderleri gruplarına döner ve metinden akıllarında kalanları belli bir süre içerisinde hızlıca anlatırlar. Sonra öğretmen metinle ilgili detaylar içeren soruları gruplara dağıtır ve liderlerin dışındakilerden soruların cevaplanması istenir. En çok soruyu bilen grup kazanır.

10- Sessiz Kitap İsmi

Sınıf gruplara ayrılır ve takımlar oluşturulur. Öğretmen grup liderlerine bir kitap ismi söyler ve liderden kendi grubuna bu kitabın ismini kullanmadan anlatması istenir.

Tablo 2’deki etkinliklerden “Düşünce Kumbarası” derse konu olan metin hakkındaki düşüncelerin yazılıp kutuya atılması ve ardından kutudan rastgele çekilen bir kâğıdın sınıf önünde okunması şeklinde uygulanmaktadır. “Atasözü Oyunu” tüm sınıfın birlikte atasözleriyle ilgili oyun tasarlayıp oynamasına yönelik bir etkinliktir. “Oku – Tanıt” bilinen ve uygulanan etkinliklerden biridir. Okunan bir kitabı arkadaşlara tanıtmaya şeklinde uygulanır. Hem okuma hem de konuşma becerisinin geliştirildiği etkinliklerden biridir. “Mektup” etkinliğinde parçalara ayrılmış bir metnin gruplarca yeniden birleştirilmesi söz konusudur. İşbirliği ve konuşarak anlaşma noktasında öğrencilere katkı sağlayacak bir etkinliktir. “Atasözü Hikâyesi” atasözlerinin nasıl oluştuğuna dair hikâye tasarlayıp bunu anlatma etkinliğidir. Konuşma becerisinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. “Söz Korosu” etkinliği birlikte senkronize bir şekilde konuşabilmeyi geliştirir bu sayede oratoryo, koro gibi toplulukla yapılabilecek grup çalışmaları için de öğrencilerde deneyim sağlanmış olur. “Muhtar” seçim vaatlerinin sınıf ortamında konuşularak aktarılmasına yönelik bir etkinliktir. Seçme ve seçilmeye yönelik bilgileri de öğrencilere öğreten bir etkinliktir. “Kelime Teker” ezber ve dikkati de güçlendirmesi yönüyle önemlidir. “Kulaktan Kulağa” çocukların oynarken keyif aldığı oyunlardan biridir. Çeşitli amaç ve sebeplerle farklı ortamlarda oynanabilir. Konuşma becerisini geliştirmeye yönelik tasarlanmış olan şekliyle uygulanması öğrencilerde temel dil becerilerinin gelişimine katkı sağlayacaktır. “Sessiz Kitap İsmi” sessiz sinema oyununun kitap ismi tahmini ile oynanan versiyonu olarak tasarlanmıştır. Konuşma becerisini geliştirme amaçlı oynatılabilir.

Tablo 3. Okuma Etkinlikleri

Okuma Etkinliği	Uygulanması
1- Hayattan Derse	Grup oluşturulur. Günlük yaşantımızda yer alan konuşmalar (pazara giden ailenin satıcısıyla yaptığı konuşmalar, aile fertleri arasındaki bir konudaki konuşmalar, gezi sırasında yapılan konuşmalar, düğün esnasındaki konuşmalar vb.) yazıya geçirilir. Oluşturulan metin karakter özelliklerini yansıtacak şekilde sınıfta okunur.
2- Seçme Haberler	Bir konuyla ilgili haber metni oluşturulur. Televizyon haline gelmiş bir karton kutunun arkasından metin okutulur. Diğer öğrencilerin okumasına puan vermeleri istenir.
3- Teker Teker Tekerleme	Tekerleme okuma yarışması düzenlenir. Gruplara tekerlemeler verilir. En iyi okuyanlardan tekrar gruplar oluşturulur. En iyi okuyan seçilene kadar yarışma devam eder.
4- Role Gir	Öğrencilerden biri beğendiği bir hikâyeyi seçer. Kendisini hikâyedeki şahıslardan birinin yerine koyar. Kendi bakış açısından hikâyeyi anlatır.
5- Empati	Metinde ortaya konulan sorun belirlenir. “Ben olsaydım” ifadesiyle çözüm aranır.

6- Araştırmacı Gazeteci	Gazete ve dergilerde belirli konularda yer alan yazılar toplattırılır ve sınıfta paylaşımları sağlanır.
7- Anı Oku	Tüm öğrenciler bir aile büyüğünden dinlediği unutulmaz bir anıyı yazıya döker ve sınıfa getirir. İsim yazılmamış olan ödevler toplanıp öğrencilere karışık bir şekilde dağıtılır ve sırayla okumaları istenir.
8- Belediye Anonsu	Tüm öğrenciler birlikte bir belediye anonsu metni yazar. Yazılan anons isteyenler tarafından sınıfın karşısında okunur. Anonsu en güzel okuyan öğrenci seçilir.
9- Diksiyon	Sınıfa diksiyon tekerlemeleri getirilir. Bu tekerlemeleri öğrencilerin okumaları istenir. Şaşırmadan okuyabilenler alkışlanır.
10- Tiyatral	Öğrencilerin yaşlarına uygun tiyatro metinleri sınıfa getirilir ve seçilen öğrencilere buradan roller verilir. Tahtaya çıkıp role uygun bir biçimde diyalogu okumaları istenir.

Tablo 3'te yer alan etkinliklerden ilki "Hayattan Derse", günlük hayatta karşılaşılabilecek bir olayın yazıya dökülmesinin ardından okunmasına dayanır. "Seçme Haberler" etkinliği yine haber metinlerinin okunmasına, dolayısıyla okuma becerisinin geliştirilmesine yönelik bir etkinliktir. "Teker Teker Tekerleme" ise tekerleme telaffuzuna, hızlı konuşabilme gibi beceriler için katkı sağlar. "Role Gir" canlandırma ve rol oynama yeteneğini geliştirirken aynı zamanda konuşma becerisinin gelişimine faydalı olacak bir etkinliktir. "Empati" günlük yaşamda sıkça ihtiyaç duyulan empati duygusunu da öğrencilere kazandıran bu etkinlik konuşma becerisinin gelişiminde kullanılabilecek etkinlikler arasındadır. "Araştırmacı Gazeteci" etkinliğinde gazetelerden bulunan haber metinleriyle ilgilidir. Öğrencilerde araştırma ve incelemeye dair farkındalık oluşturur. "Anı Oku" öğrencilerin birbirlerinin geçmiş yaşantılarına saygı duyma ve birbirlerinin anılarını dinleyerek sosyalleşmelerini sağlar. "Belediye Anonsu" bir belediye anons görevlisi gibi anons yaparken hem canlandırma yapan hem de okuma becerisini geliştiren öğrenciler bu etkinlik sayesinde eğlenirken öğrenirler. "Diksiyon" telaffuzu zor metinlerin okunmasına dayanır. Dolayısıyla diksiyonu geliştirirken okuma becerisinin gelişimine katkı sağlanır. "Tiyatral" etkinliğinde öğrenciler hem kendi yaşlarına uygun tiyatro metinlerinin senaryolarını canlandırır, hem de okuma becerilerini geliştirir.

Tablo 4. Yazma Etkinlikleri

Yazma Etkinliği	Uygulanması
1- Kelime Küpü	Öğrenciler gruplara ayrılarak her gruba bir kelime küpü verilir. Metinde karşılaşılan kelimeler, küpün farklı yüzlerine yazılır. Her kelimeye farklı puanlar verilir. Küp zar gibi sırayla atılarak öğrencilerden gelen kelimelerle ilgili birbirinden farklı cümleler oluşturmaları istenir. Arkadaşıyla aynı cümleyi kuran ve belirlenen sürede cümleleri söyleyemeyen öğrenci oyundan çekilir. Oyun sonunda en çok puan alan öğrenci birinci olur.
2- Konuşma Balonları	Metinde geçen konuyla / temayla ilgili verilen karikatürlerdeki konuşma balonları doldurulur.
3- Kitap Yazalım	Öğrencilerden bir konuyla ilgili araştırma yapmaları istenir. Konuyla ilgili edinilen bilgiler, duygu ve düşünceler yazılır. Toplanan basılı materyallerdeki fotoğraf, resim gibi

	unsurlardan yararlanılarak bir kitap oluşturulur. Hazırlanan kitaba uygun kapak tasarımı yapılır.
4- Metin Oluşturalım	Sınıf gruplara ayrılır her gruba birer görsel verilir ve bu görselden hareketle bir metin oluşturmaları istenir. Oluşturulan metinler grup sözcüleri tarafından okunur.
5- Oku- Çiz	Öğretmen tarafından mecaz anlam içeren belirli Atasözü ya da deyimler seçilir. Sınıf gruplara ayrıldıktan sonra kapalı zarflarla her gruba deyim ya da atasözü verilir. Gruplardan zarfta çıkan deyim ya da atasözünü resimleştirmeleri istenir. Daha sonra resimler tahtaya asılır ve her öğrenci resimdeki deyim ya da atasözünün ne olduğuna yönelik tahminlerini yazar.
6- Şarkı Yazalım	Sınıf gruplara ayrılır. Öğretmen basit bir sözsüz müzik getirir ve gruplardan anlattığı konuyla ilgili o müzik üzerine şarkı yazılmasını ister.
7- Hikâye İstasyonu	Sınıf gruplara ayrılır. Her gruba büyük boş bir kâğıt verilir. Her gruba bir tema verilir ve o tema kâğıdın köşesine yazılır. Gruplardan o temaya ilişkin hikâye oluşturmaları istenir. Beşer dakika aralıklarla gruplar birer masa kayar, birbirlerinin hikâyesini devam ettirir. Böylelikle sınıfın tümünün katkısıyla grup sayısı kadar hikâye yazılmış olur.
8- Tersten Düze	Öğrencilere anlatılan konuyla alakalı cümleler tersten okunmuş şekilde dinletilir. Cümlenin doğrusunun tahmin edilerek yazılması istenir. Daha sonra cümleler okunur ve aslına en yakın yazabilen öğrenci kazanır.
9- Akrostiş	Her öğrenci ismiyle alakalı akrostiş yazar.
10- Uydurmaca	Her gruba 2–3 adet uzun kâğıt şeridi verilir (A3 sayfa 4 ayrı şerit olarak kesilir) ve bunlar, tek bir uzun şerit olacak şekilde birbirine yapıştırılır. Öğrenciler, alfabenin harflerini sırasıyla kullanarak (anlamsız) cümleler kurar ve böylece küçük bir (uydurma) hikâye oluştururlar.

“Kelime Küpü” kelimelerin küpün farklı yüzeylerine yazılmasıyla oynanan bir oyun etkinliğidir. Küpü atan kişi üst yüzeye denk gelen kelimeyle ilgili, belirli bir sürede cümle yazmalıdır. Bu oyun ile yazma becerisinin yanında pratik düşünme de geliştirilir. “Konuşma Balonları” bir görselle ilgili konuşma balonlarının oluşturulması etkinliğidir. “Kitap Yazalım” kapağıyla, metniyle ve görselleriyle sınıfa ait bir kitap oluşturmaya dayanır. Öğrencilerde yazma becerisinin yanında birçok beceriyi geliştirir. “Metin Oluşturalım” görsellerden hareketle metin yazma etkinliğidir. “Oku – Çiz” atasözlerinin anlamlarının tahmin edilip yazılmasıyla uygulanan bir etkinliktir. “Şarkı Yazalım” hem müziksel zekâ hem de yazma becerisinin gelişimine uygun bir etkinlik örneğidir. “Hikâye İstasyonu” istasyon tekniğiyle bir hikâye oluşturulur. “Tersten Düze” dikkati geliştiren bir etkinlik olarak uygulanabileceği gibi, yazma becerisine de katkı sunar. “Akrostiş” çocukların ilgisini çeken ve yaratıcılık noktasında onları geliştiren bir etkinliktir. “Uydurmaca” ise yine yaratıcı düşünme becerisine katkı sağlar. Aynı zamanda yazma becerisini geliştirmek için kullanılabilir.

Sonuç ve Tartışma

İlkokul öğrencilerinde temel becerilerin geliştirilmesi için tasarlanan etkinlikler gerekli kazanımların kazandırılmasına katkı sağlayacaktır. Güneş’in (2017) yaptığı çalışma da dil

öğretiminde farklı etkinliklerin kullanılmasının öğrenmeye olumlu yönde katkı sağlayacağını ortaya koymuştur. Yine Kurudayıoğlu ve Potur (2015), Türkçe dersinde temel dil becerilerinin geliştirilmesinde tekerlemelerin kullanılabilirliğini incelemişlerdir. Tekerleme etkinlikleri bu çalışmanın kapsamında da yer almaktadır. Öğrenciler için ders vaktinin de eğlenceli ve oyun havasında geçmesi derse olan ilgi ve bağlılıklarını artırır. Moral ve motivasyon yönünden hazır çocuklar daha iyi öğrenir. Lüle Mert (2014) bu düşünceden yola çıkarak ortaokul öğrencilerinde temel dil becerilerinin geliştirilmesine yönelik etkinlikler derlemiş ve incelemiştir. Ancak Türkçe dersi sadece ortaokul müfredatına ait bir ders değildir. Dolayısıyla temel dil becerilerinin geliştirilmesi sadece ortaokulda değil ilkökulda da önemli bir gerekliliktir. Bu bağlamda bu çalışma kendinden önce yapılmış benzer çalışmaları destekler ve tamamlar niteliktedir. Dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerisinin geliştirilmesine yönelik tasarlanan ve derlenen etkinlikler kendi alanında hazırlanmış olsa da birçok becerinin birlikte geliştirilmesine olanak sunar. Bu bağlamda yapılan çalışmalar bir etkinlikle birden fazla becerinin geliştirilmesiyle ilgili, öğrenciye ve eğitime katkı sağlar. Bu çalışmadaki etkinlikler öğretmenlere temel dil becerilerinin geliştirilmesinde etkinlik temelli çalışılabilmesiyle ilgili farkındalık oluşturacaktır. Doğan'ın (2009) konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik etkinlik örnekleri içeren çalışması da benzer sonuçlar ortaya koymaktadır. Günümüzde yeni öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanmasına dair ilgi artarken bu alanda araştırmaların artırılması alanyazına katkı sunacaktır.

Öneriler

1. MEB tarafından hizmet içi eğitimler düzenlenerek farklı etkinliklerle temel dil becerilerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılabilir.
2. Öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarının belirlenmesi için sınıf rehber öğretmenleri tarafından tutum ölçekleri uygulanıp bu sonuçlara göre etkinlikler tasarlanabilir.

Kaynakça

- Arslan, M. (2017). Ana dili olarak Türkçe öğretimi ve temel dil becerilerinin gelişiminde karşılaşılan sorunlar. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (46), 63-77.
- Batur, Z. & Erkek, G. & Kaplan, K., & Ercan, E. (2017). Türkçe eğitimi ve yabancı dil öğretiminde dört temel dil becerisinin edinimine ilişkin öğretmen görüşleri. *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 42-75.
- Bay, Y. (2010). Ses temelli cümle yöntemiyle ilk okuma-yazma öğretiminin değerlendirilmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 3(1).
- Cristensen, L. & Johnson, B. & Turner, L. (2020). *Araştırma yöntemleri desen ve analiz*. (3. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Doğan, Y. (2009). Konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik etkinlik önerileri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7 (1), 185-204.
- Güneş, F. (2017). Türkçe öğretiminde etkinlik yaklaşımı. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(1), 48-64.
- Kurudayıoğlu, M., & Potur, Ö. (2015). Temel dil becerilerinin kazandırılması açısından tekerlemeler. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, (15).
- Lüle Mert, E. (2014) Türkçenin eğitimi ve öğretiminde dört temel dil becerisinin geliştirilmesi sürecinde kullanılacak etkinlik örnekleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(1), 23-48.
- MEB, (2019). *Öğretim Programları*. 08.01.2021 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı, Erişim adresi: <http://mufredat.meb.gov.tr/Programlar.aspx>
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yazar, İ. (2019). Türkçe öğretiminde ve temel dil becerilerinin kazanımında dijital teknoloji uygulamalarının yeri ve önemi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(64).